

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ZI.

Pe unu an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.
România și străinătate:
Pe an 36 fr., pe șese luni 18 fr., pe trei luni 9 franci.

ANULU XLVII.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Sorteori nefrancați nu se primesc. — Manuscripte nu se retrămit.

N° 193.

Duminică 14 (26) Octomvre

1884.

Nou Abonamentu la „Gazeta Transilvaniei.“

Cu 1 Octomvre st. v. 1884 s'a început unu nou abonamentu, la care invităm pe onorații amici și sprijinitori ai foiei noastre.

Abonamentulu: Pentru Austro-Ungaria cu posta: pe trei luni 3 fl., pe șese luni 6 fl., pe unu an 12 fl. Pentru România și străinătate: pe trei luni 9 franci, pe șese luni 18 franci, pe unu an 36 franci.

Rugăm pe d-nii abonați, ca să binevoiască a-și reînvi de cu vreme prenumerările, pentru ca trimiteria diarului să nu se întrerupă.

REDACTIUNEA „GAZETEI TRANSILVANIEI.“

Brașov în 13 (25) Octomvre.

Încă pe la 1844, când cerea Kossuth ca nobilimea maghiară să se lapede de prerogativele ei, să renunțe de a mai domni peste popor și să se mulțumească a fi conducătorii lui, conservativul Stefanu Szechenyi luă în apărare aristocrația unghurească, ca pe unu razimă altă supremației unghurești, și asigură sus și tare, că sôrtea maghiarismului e legată de sôrtea magnaților.

Totă așa asigură și astăzi „liberalulu“ ministru-președinte Tisza, că scopul lui este de a da camerei magnaților o astfel de organizare, ca acestu corp legislativ să pôtă fi pârșitorulu ideii de stat național maghiar rămânând neatins de fluctuațiunile diiei.

Firesce, pe câtă timp magnații unghuri vor să fie domni și stăpâni peste poporele din acestu stat și nu se mulțumesc numai de a fi conducători; pe câtă timp cărturarii unghuri numai în această domnire a magnaților vedă asigurată existența națiunii maghiare; pe câtă timp această națiune nu e în stare să trăiească fără de privilegii și prerogative de tot felulu, nici vorbă nu pôte fi de principii democratice. Chiar și unu „liberalu“ așa de mare ca d-nu Tisza se vede constrâns a se închină privilegiului magnaților proprietari.

În timpul din urmă, totă sub regimulu d-lui Tisza, camera magnaților pierduse mai totă însemnătatea și nu făcea decât să voteze cu câte o corectură de stil proiectele de lege primite de adunarea deputaților. Numai o singură dată au încercat magnații de a face opozițiune, când cu legea pentru căsătoriile mixte între Evrei și creștini, și în afară se crede că tocmai acestu casu singuraticu a datu principialu îndemn la reforma camerei magnaților.

Acăsta nu e adevăratu. Reforma este de multă pregătită și cei ce au pregătit-o nu s'au gândit decât numai la unu nou mijloc spre a stabili pe base și mai solide supremația elementului maghiar. Camera magnaților se devină o instituțiune vitală, care se aibă în viitoru o influință decisivă asupra vieții de stat, și nici fluctuațiunile din adunarea deputaților să nu-i mai pôtă paraliza această influință. Așa înțelege d-lu Tisza misiunea magnaților de a păzi ideea de stat național maghiar.

Proiectulu pentru reforma camerei magnaților are tendința de a apăra interesele conserva-

tive eschidându ori-ce elemente democratice. De aceea pentru compunerea acestei camere nu admite nici un fel de alegere, cum este în Franția, România ș. a., seu prezentare din partea corporațiilor, cum e în Prusia, ci totă organizarea ei o basază pe privilegiul aristocrațiilor celor mai avuți și pe dreptulu de denumire alu coronei, care érași din considerațiunile de conservare națională unghurească este limitat.

Cu modul acesta guvernulu va face într'adevăr din camera magnaților unu factoru puternicu, cu vedă și cu influință mare. Dér bine observă unu diar din Viena, că prin aceea că va cresce puterea camerei magnaților, va scăde puterea și influința camerei deputaților.

Domnul Tisza, care conduce frânele guvernulu de de cece ani încóce, s'a datat a identifica guvernulu seu cu viitorulu Ungariei, dice memorata foia, dér elu a uitat cu totul, că este posibil ca să se schimbe situațiunea venind altu guvern la cămă; a uitat că prin reforma camerei magnaților va pregăti numai altora calea către putere, cari se vor folosi de marea influință a acestei camere în desavantagiulu libertății poporului.

Ori-cum se va întorce róta sorții, noi una scim: că supremația de ađi a elementului maghiar nu pôte avé durabilitate, pentru că este nenaturală, nedreptă și calcă în picioare libertatea poporelor din acestu stat poliglot.

CRONICA POLITICĂ.

Ședințele dietei croate au început a dură minute, numai, grația neînțelegerilor dintre partida guvernamentală și Starcevicianii. Ședința dela 21 Octomvre a durat 6 minute, la 22 Octomvre nu s'a ținut ședință, cea dela 23 Oct. a durat 3 minute. În această di coridorele dietei erau ocupate de gendarmi. Președintele deschide ședința și provóca pe secretar să citească protocolulu. Barci, sărind în sus, cere în numele partidei drepte, ca președintele să și retragă scârbósa calomniă. Președintele refuză lui Barci cuvântulu. Starcevicianii strigă, să-lu lase să vorbescă. Președintele sună mereu clopoțelulu și se adresează din nou către secretar. Starcevicianii sară toți în sus și ceru, să și retragă președintele declarațiunea. Davidu Starcevic strigă, că ei nu se lasă a fi batjocoriți. Larma e la culme; președintele propune eschiderea lui Davidu și Antonu Starcevic, precum și a lui Ivandija și ridică ședință. Starcevicianii rămân pe bănci, până când vine cestorul și confirmă ridicarea ședinței.

Episcopulu catolicu Rudigier din Linz a ținut o cuvântare în adunarea generală a reuniunii poporului catolicu, în care se află unu pasagiu caracteristic, care merită a fi reprodus din cuvântu în cuvânt. Episcopulu Rudigier dice: »Domnul președinte alu consiliului provincialu scolaru a datu răspunsulu: Păziți legile.« De așa fi fost eu cu deputațiunea, i-ași fi datu sfatul, să întrebe: Ce felu de legi? Sunt legi dumnezeiesci și legi omenesci. Legile omenesci ale autorității regulate trebuesc păzite cu tóte sacrificiile. Noi suntem datori să ascultăm de împératulu și de autoritățile puse de elu, de a aduce totu felulu de sacrificii, ba chiar de a ne sacrifică viața, când este necesar. Dară afară de legea omenescă, mai este și legea dumnezeiescă. Decă legile omenesci sunt în contradicțiune cu legile dumnezeiesci și decă se află astfel de condrađițiuni în legea noastră scolară, de care să ascultăm? apoi ne spune istoria creștinismului, că chiar la începutulu creștinismului s'a stabilit de propagătorii legitimi ai creștinismului principulu: »Trebuie

să ascultăm mai multu de Dumneđu decât de ómeni.«

Cu privilegiulu nuntei de aur a părechi princiare de Hohenzollern-Sigmaringen, N. fr. Presse reamintescă că principele Carolu Antonu, tata regelui Carolu alu României, a fostu acela, care în anul 1860 ca ministru-președinte prusianu a stărunit din tóte puterile ca Bismarck să fie numit ministru de esterne. Mai departe reamintescă numita foia, față cu discușiunea asupra succesiunii în Braunschweig, că în discursulu ce l'a ținut Anton de Hohenzollern, la 6 Aprilie 1850 când și-a predat țera Prusiei a dist între altele: »Sunt mândru că mi-amu implinit datoria pe câtă timp amu fostu regentu și că mi-o implinesc depuind frânele guvernulu în mâinile regelui Prusiei. Decă este ca să se implinescă cea mai fierbinte dorință a inimei mele precum și dorința tuturor amicilor patriei, decă este ca unitatea Germaniei să éșă din împérația visurilor și să devină faptă, nici o jertfă nu pôte să fie pre mare. Eu depun acum pe altariulu patriei cea mai mare jertfă, ce o potu aduce.«

Organulu lui Bismarck, »Nordd. allg. Ztg.« ocupându-se de partea politică a afacerii succesiunii la tron în Braunschweig dice ar fi periculosu pentru imperiulu germanu decă ar deveni duce de Braunschweig unu membru alu dinastiei velfice, mai ales după ce 11 din 19 cercuri electorale ale Hanoverei alegu și acum deputați velfi, cari au declarat pe față, că se vor folosi de incurcăturile esteriore spre a sili pe Prusia să restabilească regatul Hanoverei. Noi nu vomu pute suferi dice »Nordd. allg. Ztg.« ca unu duce de Cumberland se devină ca duce de Braunschweig punctulu de cristalizare pentru agitațiunile velfice.

Din Croația.

Clubulu partidei naționale croate țin în 22 Oct. n. o ședință cu scopu de a se mai înăspri regulamentul dietei. Comitétulu clubulu aduse următoarele propuneri: 1) putere descreționară absolută a președintelui. 2) Eschiderea dela opt până la trei de ședințe și în casu de repețire până la șese de ședințe. 3) Inchiderea discușiunii după desbatere de trei zile, eventualu primirea en bloc a proiectulu prezentat. 4) Întrând unu membru eschis cu puterea în dietă să plătescă o amendă (globă) de 500 fl. Tóte acestea propuneri ne mai pomenite în nici unu parlamentu se primă și se vor aduce în ședința plenară a dietei.

La Banulu se ținură în timpul din urmă conferințe pentru modificarea legii de presă. La acestea au luat parte amândoi președinții tribunalelor de apel, șefii secțiunilor dela interne și alu justiției, șeful procuraturii generale, președintele croatulu dietalu și câțiva deputați. Guvernulu a prezentat unu proiectu de lege, care este făcutu după celu din Cislaitania și admite suspendarea interimală a juriului. Proiectulu a fost emendat, ca juriulu să fie suspendat pe trei ani. Proiectulu acesta se va așterne monarchulu spre aprobare preliminară și îndată după ce se va desbate adresa se va tracta în dietă. Este temere că decă se vor eschide Starcevicianii poporul va face mari demonstrațiuni.

Tractările începute între Starcevicianii și guvernamentalii d'a se stabili unu modus vivendi n'a avut nici unu rezultat. Clubulu starcevicianu a răspuns curat cu non possumus, ceréndu în același timp, ca președintele dietei să se închine. În ședința dela 22 Octomvre, Starcevicianii au ales doi membri, pe Radosevici și Sladovici, cari în unire cu Franc și Sipus se continue tractările cu președintele dietei. Ei au făcut următoarea declarațiune, adaogéndu, că decă ea se va primi, președintele să și retragă enunțiarea de deunđi esprimându și părerea de réu. Declarațiunea sună:

»În ședința dietei dela 20 Octomvre a. c. președintele Hrvat a declarat în numele dietei și a națiunii întregi, că protesteză chiar și în contra cugetulu, că reprezentanța poporului regatulu croat aru pute presentă M. Sale o adresă ca a partidei drepte și că condamnă

în numele dietei acestui proiect de adresă. Considerându-l însă că președintele nu e interpretul nici al sentimentelor dietei nici al națiunii; că n'are dreptul să judece, cu atât mai puțin să condamne pentru lealitate sau nelealitate proiectul nostru de adresă, nici în numele dietei, ai cărei membri o reprezintă, nici în numele națiunii, pe care și noi o reprezentăm; că declarațiunea sa e calomniei nejustificată; în subscripțiunile noastre în contra acestei proceduri și în contra calomniei, că suntem nealți față cu M. Sa regele.

Președintele găsim, că nu poate primi această enunțiere, Dr. Franc compuse următoarea declarațiune mijlocitoare:

»Prin declarațiunea președintelui dietei în ședința dela 20 Octomvre subscripțiunile se consideră ofensate în simțimintele lor cele mai sfinte ca reprezentanți ai poporului și ca cetățeni de sub blândul sceptru al M. Sale și declarându-le noi corona ca inviolabilă și nesupusă tractărilor parlamentare, protestăm în contra desemnării partidei noastre de neleală și așteptăm ca președintele să ne dea satisfacțiune înaintea poporului croat și a înaltei corone.

Acosta declarațiune a fost primită de către clubul guvernamentalilor, dar respinsă de clubul starcevician. Astfel înțelegerea a fost cu neputință.

Viitorul jidovilor în Ungaria.

În ședința dietei dela 22 Octomvre deputatul Carol Nendtvich impută stângei extreme, care cere în continuu independența Ungariei, că nu se gândește că prin această schimbare și prin hărtia de bursă Ungurii cadă sub jug și mai îngrozitor; prin aceste mijloace națiunea maghiară în cel mai scurt timp va fi espropriată și stersă de pe fața pământului de cel mai laș și mai urgent popor. Nu antisemiții, dice Nendtvich, stau pe o basă nemorală, ci aceia cari iau sub scutul lor pe jidovi. Dacă lucrurile vor mai merge astfel, în 50 de ani Ungaria nu va mai fi a Ungurilor, ci a Jidovilor.

Baronul Andreansky: Douăzeci de ani sunt destul!

Ivan Simonyi: Dece ani încă sunt destul!

SCRILE DILEI.

M. Sa monarchul a dăruit comunei bisericescă gr. cat. din Lăpușul românesc 50 fl. pentru restabilirea școlii.

Tergul de toamnă al Brașovului de rândul acesta a fost foarte slab. Cai puțin, vite în număr destul de măricel, dă cumpărători mai de loc. Deși a fost cercetat de multă lume de afară, totuși părea că venise numai ca să privească. Dovadă că miseria bântue cumplită populațiunea. Și nici că poate fi altfel sub vitregă stăpânire tisaistă.

Alexandru Bartha din Solnoc a fost omorât în zilele aceste de cei doi fi ai săi, unul de 16 și celălalt de 13 ani, împușcându-l în temple. Asasinii au fost arestați și au mărturisit crima rădându. Ca motiv al acestei scârbóse crime dau ei réua tractare din partea tatălui lor.

Curia regală a condamnat pe Mathias Sebestyen la mórte prin spânzurătoare, pentru crima că a omorât

pe tatăl său, ér pe frate-său, care a fost părtăș la condamnat la 15 ani închisóre.

»Drau din Eszek comunică, că e vorba să se transfereze dieta croată din Agram la Eszek, de téma iritațiunii poporului.

Luni se întrunesc în Pesta delegațiunile, când se va și deschide sesiunea din anul acesta.

Pentru semestrul I. al anului scol. 1884/85, la universitatea din Pesta s'au înscris 3376 de studenți, între cari teologi 91, juriști 1638, 'medicinisti 1117, filosofi 263, farmacisti în anul I. 109. anul al II. 98, la cursul de moșit 60.

Cu ocasiunea serbării St. Sergiu, patronului regimentului 9 de călărași, care staționază în Turnu-Severin, comandantul regimentului colonelul Sigartu a întocmit un banchet pentru întregul corpul ofiteresc, luând parte și elevul consulatului austro-ungar de acolo d. Dessewffy. Brigadierul colonelul Dimitrescu a toastat pentru monarchul nostru Francisc Iosif și pentru viteza sa armată. Toastul a fost primit cu entuziasm și cu strigăte »Să trăiescă!« Elevul consular a răspuns în limba francesă toastând pentru pérechia regală română.

În noaptea de 4 Octomvre curent, femeia Maria Covrigă din comuna Buda, județul Râmnicu-Sărat, în România, a născut un băiat care are pe spinare o bășică prin care resuflă, ér la belepiciórelor sucite drept în sus. Copilul și mama sunt sănătoși.

Tulcea dice că este adevăr că o mare parte din populațiunea otomană ce se află în Dobrogea a emigrat, fie înainte fie după războiul în urma căruia am dobândit-o. Dintre acei cari pleacă în urma războiului sunt turcii și o mică parte dintre tătari. Adevărata cauză a emigrațiunii lor este de domeniul curat religios. În ce privește emigrațiunea nemților, acesta este o fabulă. Până astăzi din județul Tulcea n'a plecat de cât vârtă de familie și se vorbește că în primă-veră viitoare vor mai pleca 3 și 4 din comuna Cataloii în America. În aceste câte-va casuri isolate, care nu se ridică peste 10, într'un restimp de șase ani, nu se poate numi emigrațiune, și sunt sigure informațiuni că colonistii nemți trăiesc mulțămii pe pământul Dobrogei unde interesele lor le prosperă și unde se bucură d'o libertate egală cel puțin cu cea din patria lor mamă, și sunt departe a se gândi ca să-l părăsescă.

D-rii Nicati, Ritsch și Koch au făcut experiența cu baccile-virgule, dându-le în mâncare mai multor epuri de casă. Aceștia au murit având toate simptomele colerei și în intestinele lor s'au găsit astfel de baccile.

În zilele aceste un medic militar din Düsseldorf a scos din spinarea unui meseriaș un glonț, pe care-l purtă din 1866, când a fost războiul austro-prusian.

O scenă înfricoșată s'a petrecut la 19 Octomvre n. în Ancona Italiei. Într'un moment domesticitorul Richard din menageria lui Bach intrase în colivia leilor și-i făcu să sară printr'un cerc aprins. Cercul cădu din nenorocire între picioarele leului, care începă a urla îngrozitor și a sări prin colivia împreună cu leócele. Ri-

chard păstrându-și prezența de spirit, deși ér palid ca mórtea, împușcă cu un pistol, făcându pe leócele să se ghemuiescă într'un colț, ér elu profită de acest moment și smulse cercul dintre picioarele leului. Astfel scapă neatinș, fiind aplaudat de public, care cu un moment înainte, stătea înlemnit de spaimă.

Un gróznic foc a distrus la 21 Octomvre n. în orașul Cartaginea din statul Newyork 960 de edificii.

Astă sêra trupa germană va jucă piesa »Auf goldenen Boden« (Pe pământ de aur), comediă cu cãnce în 4 acte. Mâne sêra se va reprezenta »Boccaccio.«

NUNTA DE AURU DIN SIGMARINGEN.

O mulțime de dómne din elita societății bucureșene, în cap cu d-nele Pia Brătianu și Sturđa, au adresat, cu ocasiunea nuntei de aur a augustilor părinți ai M. S. Regelui următoarea telegramă de felicitare A. S. Regale principesei de Hohenzollern-Sigmaringen, muma M. S. Regelui:

Dómna! Inimile și gândirile noastre sunt în ziua de azi la Sigmaringen. Cu bucuria cea mai profundă și cea mai mișcată, cu sentimentul celei mai recunoscătoare venerațiunii salutăm frumoșă și fericita aniversară, înconjurată de atâta amor strălucit și de atâtea înalte și nobile vèrtuți. Facă cerul să se îndeplinească ardențele noastre dorințe acordând Alteței Vóstre Regale și Augustului său soț încă mulți ani fericiți și senini. Și Vê rugăm, dómna, se bine-voiți, când veți bine-cuvntă pe copii Vóstri, a dá asemenea o benedictiune și pentru România lui Carol I; această i-va aduce fericire. Suntem, cu cel mai profund respect, dómna, ale Alteței Vóstre Regale prea plecate și prea devotate servitoare. (Urméza o sută semnătur).

Ca răspuns la numeroșele telegrame de felicitare ce s'au trimis din România la Sigmaringen a adresat d-lui președinte al Consiliului de miniștri următoarea telegramă:

Domnului I. C. Brătianu, președintele Consiliului de miniștri.

București 22 Octomvre 1884.

Vii și numeroșele felicitări ne au fost adresate din toate părțile României cu ocasiunea celebrării nunții noastre de aur, acest semn de simpatie din partea unei țări de care sunt legate destinele iubitelui nostru fui ne a mișcat foarte adânc. Principeasa și eu am voi să putem mulțumi în parte fie-cărcia din persoanele cari s'au asociat la această delicată atențiune și cari ne-au trimis urări atâte de călduroșe pentru fericirea noastră precum și pentru aceea a familiei noastre, dăr imposibilitatea materială de a face acesta și numărul foarte mare al deșepilor mă silesc să recurg la buna voință d-vóstră rugându-vé să fiți interpretul simțimintelor noastre de adâncă mulțămire pe lângă autoritățile orașelor și județelor precum și pe lângă persoanele particulare cari și-a amintit de frumoșă noastră serbătoare de familie.

Principele Carol Anton de Hohenzollern.

CRONICA AGRICOLA.

Cum este arătura așa va fi și secerișul.

(Urmare și fine din Nr. 192).

Să vedem acum ce se întâmplă în timpul ploios? Când sunt ploii multe, în pământul care este arat la o adâncime considerabilă se aședă apa în stratul inferior, și primesce apă multă, fără ca acesta să stea baltă la suprafață, pentru aceea pământul care a fost arat adânc și după ploile cele mai mari încă apare

FOILETONUL.

Influența limbii grece asupra dezvoltării cuvintelor și asupra literaturii limbii latine.

(Urmare)

Ceea ce însă trebuie lădat la Romani, când traduceau din gréca în latina, este că ei, precum vedem din opurile lui Cicerone, nu dedău testul grecesc din vorbă în vorbă, adică ei nu traduceau verbal; ci un cuvânt grecesc séu o expresiune grecescă, pentru care ei nu aveau în limba lor cuvânt potrivit séu expresiune potrivită, o dedău potrivită cu geniul limbii lor prin multe cuvinte, adică o circumscriau, păstrându și cuvântul grecesc, decât nu puté fi tradus în latina. Dér Romani s'au silit a introduce în limba lor frumoșele limbii grecesce și bogata ei literatură.

Îndată după acesta se întemeiază și în Roma școlile retorice, în cari se tractă nemijlocit limba latină (92 a. Cr.). Din aceste școlé eșiră corifeii artei retorice grecesce, Hortensiu și Cicerone.

Schimbară cea mai mare însă, ce limba latină a suferit-o cu deosebire în período a treia, resp. influența limbii grece

asupra celei latine, nu s'a produs numai prin simpla instruciune retorică și filosofică și prin simpla cunoștință a limbii și literaturii grece, ci mai vèrtos prin cultura estetică, ce Romani o căpătară dela Greci în acel timp precum și prin intuițiunea monumentelor de artă plastică.

Este aprópe de necrețut, cât a căștigat limba latină prin atingerea nemijlocită a Romanilor cu Grecii cu alte cuvinte cât de mare a fost influența limbii grece asupra celei latine. Ea nu s'a făcut numai în multe privințe mai conglăsuitoare (analogistică), mai regulată, s'a ficsat în expresiuni, în termeni și în forme, ci ea pe-lângă totă scurtimea ei innăscută a căștigat în îndemânate, în fluență, în licența topiceii cuvintelor, în puterea de a face deosebire combinațiunii de cuvinte și de propozițiuni, a lăpădat formele aspre, greóie și vechi dede cuvintelor însemnări mai hotărâte și mai felurite, delatură neplăcutele hiata, polei mai multe alte neegalități, se făcu mai ritmică și periodică, ușor de pronunțat și mai eufonică. Ba chiar stilul legislativ și curial, care până aci a fost monoton, sec, aspru, stângaci, a trebuit să se schimbe prin dezvoltarea limbii, pentru că numai cei culți erau iuriști și ampoiați publici. Pentru aceea leges, senatus consulta, plebis scita, cari se aduseră după aceea, au caracterul limbii culte. Numai inscripțiunile pe petri rămân înapoi, parte pentru

că le trebuiau se fie tare scurte, parte pentru că sculptorii erau încă neculți.

Pentru a puté ilustra cele duse în alineele premergătoare trebuie se urmărim puțin schimbările singuratică, ce limba latină le-a suferit în decursul periódei acesteia. Vocalele lungi și cam întunecate a, o și u începă a fi înlocuite prin e séu i; și consonantele de prisos se lapedă. Totu astfel s'au contras vocalele duple, cari la început se pronunțau separat. Unele forme, cari până aci se întrebunțau fără deosebire, se deschilinară de altele, fiind-că mulțimea representațiunilor se măria și representațiunile însăși se individualisau totu mai tare. Astfel Romani începă acuma a vorbi și a scrie: optimus p. optimum, facillimus p. facilimus, maximus p. optumum, navibus p. navibus, navebos, comensul p. comensol, Veneris p. Veneris, aevum p. aevom, quum p. quom, si p. sei, ibi p. ibei, publice p. publice, ș alt. érá formele cele grele, ca; stlocus, slocus p. locus și stlis, slis p. lis. ș alt.

Forma genitivului singular de decl. I. în as, ca: vias, terras, escas, Alumenas, ce o păstrară și Andronicu, Neviu și Eniu, fu părăsită aprópe cu totul; érá cea în ai fu prefăcută în ae. La decl. II. formele cele lungi socerus, puerus trecură în cele scurte socer, puer. ș alt. Terminațiunea vechiă os și om

sbicită și plantele nu suferă de umezeliță prea multă; pe când în pământul, care nu s'a arat la adâncimea cerută, după o ploie mai mică încă îl vedem că o băltă cu noroiu în care îndată îngălbinesc plantele din cauza apei prea multe.

Din contră pământul arat mai adânc umezeliță prea multă o păstrează în stratul inferior timp mai îndelungat și o împărtășește stratului superior, când acesta este uscat în timpul de secetă.

Prin urmare în pământul care s'a arat la adâncimea cerută, plantele nu suferă nici de secetă, nici de umezeliță prea multă, și fiindcă rădăcinile lor pot străbate mai adânc nu suferă în așa măsură nici de ger, precum nici de schimbările repezi ale temperaturii.

Pământul care s'a arat adânc conține o cantitate mai mare de materii vegetale și plantele întinzându-și rădăcinile în adâncime sugă de acolo nutrimentul, care în lipsa arătării adâncite, ar fi silite a-lu lua din apropierea suprafeței pământului, unde în timpul de secetă nu-lu află din cauza umezelei. Această este cauza pentru care în pământul arat mai adânc plantele stau mai dese, sunt mai tari și nu cad așa ușor ca în pământul care s'a arat mai în față.

Prin aceste cred că am demonstrat de ajuns cumcă arătura trebuie să fie mai adâncită. Această se recomandă agriculturilor cu totă seriozitatea ca prima condiție, dela care depinde în mare parte rezultatul secerișului.

Un vechiu proverb latinesc zice că „în natură nu se dă salt”, prin urmare ar fi greșit cineva, a cărei arătură până acum eră de 2—3 degete, a ara deodată pământul la o adâncime de-o palmă, aducându la lumină prea mult pământ de cel mort (unii îi zic pământ viu), care în anul primu nu este capabil să nutrească plantele, până când nu-lu va străbate câtva timp sôrele și gerul.

Fiecare arătură să fie cu un deget mai adâncă ca cea premergătoare, până ce se va ajunge la adâncimea cerută, cam de 20—24 centimetri, sau o palmă. Când se face ogorul de toamnă este mai bine să se are pământul mai adânc, acesta însă se nu să facă nici odată înaintea unei sămănături; eră după ce s'a ajuns odată adâncimea cerută, să se are totdeauna la aceiași adâncime, excepțiune se face numai când s'a pus gunoiu pe pământ și când se ară miriștea, pentru că nu ar fi bine ca gunoiul său miriștea să fie prea mult acoperite cu pământ.

Ogorul de toamnă însă totdeauna se ară adânc, chiar și în casul, când ar fi miriște.

Am văzut mai sus că plantele la totu casul prosperă mai bine în pământul care s'a arat mai adânc, în care le cresc rădăcini mai multe, cari nutresc plantele mai bine și acesta face ca plantele să fie mai sănătoase și mai tari. Am văzut din contră că în pământul, care nu s'a arat la adâncimea cerută, rădăcinile plantelor se află în apropiere de suprafața pământului și astfel nu au loc de ajuns că să se potă desvoltă, prin urmare rămân pipernice, în care stare nu potă să nutrească plantele de ajuns și aceste rămân mai slabe, întârzie în desvoltarea lor, cele de toamnă nu pot înfrăți și nu se întăresc la timp și decă în starea acesta le ajunge o iarnă lipsită de zăpadă se înțelege de sine că atar sămănături trebuie să piară, pe când acele cari având pământul arat la adâncime au putut să înfrățescă și să se întăresc toamna în starea acesta ele suferă mai puțin chiar și atunci când iarna este cu totul nefavorită sămănăturilor de toamnă.

Totu așa se întâmplă și în alte casuri când o ploie

cu sôre său vre un vânt rece aduce mană, tăciune, rugină său alte bôle. Plantele sănătoase și desvoltate la timp pot să lupte în contra accidentelor atmosferice așa încât numitele bôle pe aceste nu le atacă de loc și se numai foarte puțin, pe când plantele crescute într'un pământ, care nu a fost arat destul de adânc sunt mai puțin desvoltate, mai delicate și în starea acesta un accident atmosferic cât de mic, le atacă și produce un morbu său altul.

În anul acesta chiar, prin Mai, unele grâne erau opărite său pâlde, o parte din frunze erau uscate, pe când alte grâne erau frumoase, verzi cu desevărșire acestea erau sămănate în pământ bine cultivat și arat la adâncimea cerută, pe când a celor d'entă după obicei, de două trei degete.

Prin urmare putem conchide că arătura adâncită, în cele mai multe casuri apără sămănăturile în contra secetei, a ploilor prea multe, a mălurei, manei, tăciunelui și în contra altor accidente produse prin dese schimbări ale atmosferei.

Stefan Popu.

»Econ. Rur.«

MULȚĂMITĂ PUBLICĂ.

Tutorul iubitorului meu amic, cari la stingerea focului din pivnița mea au lucrat cu sacrificarea propriei, și mai ales pompierilor voluntari brașoveni, cari prin intervenirea lor surprinzător de repede, au înfrânt furia focului, le aduc prin această mulțămirea mea cea mai călduroasă.

Totdeauna fac cunoscută stimabilei mele clientele, că prin acest foc nu s'a conturbat de loc afacerea negoțului, dar că de aci înainte, atât petrolul de rëndu cât și cel american îl vëndu numai în vasele lui originale.

Contând și de aci înainte pe încrederea publicului me subscriu cu totu respectul

Carl Töpfer.

DIVERSE.

Agitațiunea în contra fracului. — Tote cercurile întreprinse până acum a schimba culôrea fracului negru în albastru, roșu său cafeniu, precum și propusă modificare a-lu împodobi c'un guleru de catifea, n'au isbit; acum este vorba a-lu destitui cu desevărșire și a-i substitui un alt vestiment. Nu se știe ce rezultat va avea agitațiunea; lupta însă în contra monstrului cu coda de rëndune a ajuns înversunată și eleganții Parisului și-au dat parola a nu se mai înfățișa de loc în societate decă nu vor isbit a rësturnă p'acest tiran alu modei. S'a făcut propunerea a înlocui fracul c'o altă haină neagră în formă rotundă și scurtă. Să așteptăm rezultatul.

Ce bea Bismarck mai mult? — Doi Prusieni, cari locuesc în Varșovia au făcut următorul rëmășag. Unul susținea, că cancelarul de feru, bea mai bucuros vinu, altul afirma că-i place mai mult berea. Rëmășagul eră făcut pe o sută de ruble. Fiind că ei n'aveau de unde să ia informații amănunțite, despre acesta, se adresară chiar cătră prințul Bismarck. După câteva zile cei doi Prusieni, primiră dela secretarul cancelarului următorul rëspuns: »La însarcinarea Exc. Sale. vă comunicu, că amândoi aveți dreptate. Cancelarului îi place totu atât de mult vinul bun, ca și berea și din amândou bea în măsură egală afară de zilele, când se află indispus.«

ULTIME SCIRI.

Agramu, 24 Octomvre. — Cu ocaziunea desbaterii proiectului de adresă, Starcevicianii voru fi opriți de gendarmi de a intră în dietă. Preoții Loncsarici și Simek, deputați cari apar-

țin partidei starceviciane, au primit ordinu dela cardinalul arhiepiscop Mihalovic, să se întorcă în parohiile lor.

Berlin, 23 Octomvre. — Diplomatul prusian Cr. Normann a sosit în misiune specială în Brunsvic. Prințul Bismarck a conferit ad multu timp cu împăratul despre cestiunea Brunsvicului.

Paris, 24 Octomvre. — Trei sute de Howași au atacat ad postutu francesu dela Mond-Madison lângă baia Papandova (Madagascar), der au fost respinși cu perderi considerabile.

Bruxela, 23 Octomvre. — În urma alegerilor comunale din zilele trecute, căderea cabinetului Malou pare inevitabilă.

BIBLIOGRAFIA.

În 15 Octomvre va eși de sub presă:

Revoluțiunea lui Horia

în Transilvania și Ungaria

1784—1785

scrisă de basa documentelor oficiale de Nic. Densușianu.

Scrierea va formă un volum mare peste 32 côle în 8° și va conține următoarele capite:

Caracterul revoluțiunii din 1784. — Literatura revoluțiunii. — Fontănele istorice ale revoluțiunii. — Românii în epoca militară. — Feudalitatea ungurescă în Transilvania. — Asuprirea Românilor din munții Abrudului. — Tumultul din Câmpeni dela 1782. — Călătoriile împăratului Iosif în Transilvania, 1773 și 1783. — Călătoria lui Horia la Viena în 1783. — Conspirațiunea militară. — Căpitanii revoluțiunii. — Conspirațiunea și scopul revoluțiunii. — Adunarea țeranilor la Mestecănu. — Revoluțiunea în comitatul Hinéderei și alți Zarandului. — Crișanu proclamă revoluțiunea la biserica din Curechiu. — Ocuparea Zarandului. — Revoluțiunea se estine în comitatul Hinéderei. — Țeranii atacă orașul Deva. — Esecutarea prizonierilor din Deva. — Ultimatul lui Horia. — Revoluțiunea în comitatul Albei și alți Clujului. — Câmpeni. Abrud și Roșia. — Primul căpitan în pericol — Căpitanii Cloșca și Horia tinerul plăcă asupra castelului din Galda. — Trupa țeranilor de pe Mureș atacă Vulperul și Vințulu de jos. — Revoluțiunea străbate în comitatul Clujului. — Revoluțiunea în comitatul Sibiuului. — Revoluțiunea în comitatul Aradului. — Organizarea mișcării. — Baronul Brukenthal și baronul Preisz. — Guvernul transilvan și revoluțiunea. — Armistițiul de la Tibru. — Misiunea lui Molnar în Zarand. — Episcopii Nichitici, Petrovic și Popovic. — Schultz la Câmpeni. — Insurecțiunea nobilimii. — Impăpatul Iosif și revoluțiunea. — Esecutările din Alba. — Activitatea contelui Iancovits până la prinderea căpitanilor. — Petițiunile nobilimii. — Revoluțiunea se începe de nou. — Ordinele lui Horia începerea ostilităților. — Țeranii rescuțăi resping amnestia. — Convențiunea de la Ofenbăi. — Luptele dela Remeș, Bradu, Lupșa și Michăleni. — Horia disolvă trupa de la Câmpeni. — Impăpatul Iosif și cestiunea de naționalitate în Transilvania — Prinderea căpitanilor. — Interogatoriul lui Horia, Cloșca și Crișanu. — Sentințele și esecutarea. — Horia ca »rege« și »împărat«. — Festivitatea din Slatna. — Alte condamnări. — Imp. Iosif desființază servitutea personală. — Expatrierea mai multor țerani. — Imp. Iosif suprimă abuzurile din muntii Abrudului. — Revoluțiunea lui Horia la 1790—91. — Concluziune.

Prețul unui exemplar: pentru România 10 fr. și pentru Austro-Ungaria 4 fl.

Editoru: Iacobu Mureșianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Mureșianu.

se prefacă în us și um, și adecă numai în nom. sing., ci și în tôte casurile, unde s'a păstrat u în latina clasică*).

În latina vechiă se vorbiă și se scriă i în respectivele casuri ale pluralului ca diftong, în cea clasică însă nu. Totu astfel s'a înlocuit e prin i, ca: **domini p. dominoe, dominis p. dominoes.**

Vocativul sing. de decl. II a fost și la substantivele în ius în ie, ca: **Livie.** Acest e însă a dispărut aproape de pretinderea, ca și i din dativul și ablativul sing. ca: **populo Romano** în locu de **populoi Romano.** Asemenea s'au schimbat terminațiunea nom. plur. la această decl. eis său es în i.

Varietatea cea mai mare a formelor de decl. III s'a simplificat și s'a supus mai multu regulor analogiei; deci acuma încep a se vorbi și a se scrie: **cucumis p. cucumer, pulvis p. pulver,** a nu mai declină **lapis, lapideris, ci lapidis,** nu **bos, boveris, ci bovis,** nu mai **Jupiter, Juvenis, ci Jovis.** nu **heres, heris, ci heredis,** nu **praeceps, praecipis, ci praecipitis** și multe altele.

*) Această nu este a se înțelege ad literam, de-orece chiar în timpul lui Augustu s'a mai vorbit și scris **Calvos, acvom.** Totu asemenea s'a mai genet. sing. de decl. I în as la cuvântul familia în legătură cu **pater, mater** etc.

Dativul și acusativul decl. III se deosebă păstrându celu dintăi primitivul i, er celu din urmă prim pe e slăbit. Terminațiunile primitive comune ale nom., acus. și vocat. dela aceeași declinațiune în **eis** său **eis** (pronunțate ca diftong) se formară așa, că nom. și vocat. au rămas în **es;** acusat. însă și anume la cuvinte cu **ium** în genet. plur., a păstrat **eis,** eră mai târziu **is.** Genet. sing. la decl. IV a lăpădat pe i din terminațiunea **uis,** rămânându numai **us;** pe când dat. a păstrat terminațiunea cea vechiă **ui** spre deosebire de ablativul singularu în **u.**

La pronume se transformă forma **mehe** în **me, tis** în **tui, tibe** în **tibi, vostrum** în **vestrum, sibe** în **sibi, ole** în **ille, și la hic** început a se distinge plur. femininului **hae** de neutru **haec.** Dela pronumele demonstrativu au esistat în timpurile vechi trei forme: **sus, suus** și **sis** cu dat. și abl. **si** și acus. **sem.**

Dintre formele verbale, cari acum se lăpădă ca învechite, numim aci numai **esum** și **esim** său **esiem** (pentru cari se dicea **sum** și **sim**), **faxo** (să fac), **levasso** (voiu fi ridicat), **duim** (să dea ei, ele), **coquiunt** (să fêrbă), **temperint** (să stêmpere ei); futurulu la conjug. III și IV eră deosebitu de conjunctivul prezente, ca: **redibo p. reddam** (voiu înapoi), **largibo p. largiam** (voiu dăru). Infinitivul pres. pas. avea terminațiunea **er, s. e. amarier** (sum iubit); formele pré-comode la vorbire

și contrase, ca: **dixti, dixe, illexe, produxe, scripse, extinxem, toppe** ș. alt. fură înconjurate Cuvintele cele lungi compuse în modu grecesc se păstrară până pe timpul lui Cesare de mimici (Laberiu Matiu). De altfel Romanii au fost cam cruțători cu derivațiunile și cu compozițiunile.

Fiind-că însă cercul ideilor Romanilor să măriă în măsura, în care se întindea și domnia lor, limba latină avea lipsă de înavuire. Pentru aceea Cicerone creă pe lângă terminologia retorică cea filosofică, formându cuvinte noue din tesaurul esistentu alu limbei latine său traducându verbalu, său impunându cuvintelor însemnări noue. Ba chiar schimbarea moravurilor, care firesce în curându deveni corupțiunea lor, a avut mare influință asupra schimbării latinității în vorbire și în scriere.

Astfelu limba latină cresc, întineri, se rafină, se regulă și se nobilită în tôte direcțiunile în urma studiilor retorice-grecesc și a lecturii scrierilor elenice de modelu. Modulul de esprimare se desvoltă în prosa și în poezie prin influința limbei grece cu totul altfelu, cu multu mai frumosu, mai dulce, mai plăcutu, mai ușoru mai duiosu și mai abilu și câștigă cu totul altu coloritu.

(Va urma).

Cursul la bursa de Viena
din 24 Octomvre st. n. 1884.

Rentă de aur ungară 6%	123.05
Rentă de aur 4%	93.35
Rentă de hârtie 5%	88.30
Imprumutul căilor ferate ungare	143.-
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostiu ung. (1-ma emisiune)	97.10
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostiu ung. (2-a emisiune)	119.30
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostiu ung. (3-a emisiune)	104.-
Bonuri rurale ungare	100.70
Bonuri cu cl. de sortare	99.75
Bonuri rurale Banat-Timiș	100.
Bonuri cu cl. de sortare	99.25
Bonuri rurale transilvane	99.75

Bonuri croato-slavone	100.-
Despăgubire p. dijma de vin ungar.	98.25
Imprumutul cu premiu ungar.	115.75
Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	115.60
Renta de hârtie austriacă	80.95
Renta de arg. austr.	82.10
Renta de aur austr.	103.45
Losurile din 1860	135.25
Acțiunile băncii austro-ungare	861.-
Act. băncii de credit ungar.	239.-
Act. băncii de credit austr.	238.20
Argintul — Galbin	5.78
Impărătesc	5.78
Napoleon-d'or	9.69 1/2
Mărci 100 imp. germ.	59.85
Londra 10 Livres sterlinge	121.95

Bursa de București.

Cota oficială dela 11 Octomvre st. v. 1884.

Renta română (5%)	Cump.	vënd.
Renta rom. amort. (5%)		
Impr. oraș. Buc.		
Credit fonc. rural (7%)		
" " (5%)		
" " urban (7%)		
" " (6%)		
" " (5%)		
Banca națională a României		
Ac. de asig. Dacia-Rom.	371 1/2	
Ac. " Națională		
Aur	6.05%	6.20
Bancnote austriace contra aur	2.07	2.08

Cursulu pieței Brașov
din 25 Octomvre st. n. 1884.

Bancnote românesce	Cump.	9.06	Vënd.	9.07
Argint românesc		9.—		9.05
Napoleon-d'or		9.66		9.68
Lire turcesce		10.92		10.98
Imperiali		9.90		9.92
Galbeni		5.66		5.68
Scrisurile fonc. » Albina		100.—		101.50
Ruble Rusesci		123.—		124.—
Discontul		7—10 %		pe an.

Numere singuratiche din „Gazeta Transilvaniei” se pot cumpăra în tutugiaria lui Gross (în casa prefecturei.)

CEA MAI NOUA

Carte de Bucate

cu **4165** de rețete **610** pagini; numai cu prețul de **fl.—80 cr**; cu X chipuri.

Cu trimitere pe poștă numai **fl.—90 cr.**

Se poate procura dela librăria editore **H.**

Zeidner in Brașov precum și dela toate celelalte librării.

1—10

Mersul trenurilor

pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a calei ferate orientale de stat reg. ung.

Teiuș-Arad-Budapesta				Budapesta-Arad-Teiuș.			
	Tren de persoane	Tren omnibus	Tren omnibus		Tren de persoane	Tren omnibus	
Teiuș	2.39	9.50	8.20	Viena	8.25	8.35	
Alba-Iulia	3.40	10.42	9.10	Budapesta	8.00	6.55	
Vințu de jos	4.04	11.09		Szolnok	11.14	12.28	
Șibot	4.35	11.43		Arad	3.35	5.30	
Orăștia	5.02	12.13		Glogovaț	4.00	6.20	
Simeria (Piski)	5.44	1.22		Gyora	4.16	6.39	
Deva	6.05	1.48		Pauliș	4.47	7.19	
Branicica	6.34	2.21		Radna-Lipova	5.02	7.39	
Ilia	7.01	2.54		Conop	5.25	8.11	
Gurasada	7.15	3.09		Bérviza	5.57	8.49	
Zam	7.49	3.48		Soborșin	6.18	9.18	
Soborșin	8.32	4.37		Zam	7.11	10.27	
Bérviza	9.19	5.30		Gurasada	7.48	11.18	
Conop	9.40	5.58		Ilia	8.22	11.57	
Radna-Lipova	10.16	6.38	8.24	Branicica	8.40	12.27	
Pauliș	10.32	6.56	8.41	Deva	9.02	12.57	
Gyora	10.48	7.15	9.01	Simeria (Piski)	9.32	1.45	
Glogovaț	11.17	7.48	9.30	Orăștia	10.12	2.58	
Arad	12.32	8.05	9.45	Șibot	10.47	3.46	
Szolnok	12.00	8.45	6.10	Vințu de jos	11.14	4.20	
Budapesta	4.00	2.10	7.27	Alba-Iulia	11.46	5.06	
Viena	7.44	6.40	—	Teiuș	12.21	6.15	
	6.20	—	—		12.53	7.00	

Arad-Timișoara			Simeria (Piski) Petroșeni		
	Tren omnibus	Tren de persoane		Tren omnibus	
Arad	6.00	12.30	Simeria	3.08	
Aradul nou	6.26	12.54	Streiu	3.45	
Németh-Ságh	6.51	1.19	Hațeg	4.33	
Vinga	7.28	1.50	Pui	5.19	
Orczifalva	7.49	2.12	Crivadia	6.05	
Merczifalva	8.09	2.30	Banița	6.43	
Timișoara	8.58	3.15	Petroșeni	7.00	

Timișoara-Arad			Petroșeni-Simeria (Piski)		
	Tren de persoane	Tren omnibus		Tren omnibus	
Timișoara	12.25	5.00	Petroșeni	8.56	
Merczifalva	1.16	5.56	Banița	9.37	
Orczifalva	1.34	6.16	Crivadia	10.09	
Vinga	2.04	6.50	Pui	10.48	
Németh-Ságh	2.25	7.11	Hațeg	11.26	
Aradul nou	2.54	7.44	Streiu	12.06	
Arad	3.10	8.00	Simeria	12.37	

Nota: Orele de noapte sunt cele dintre liniile grise.

Bucata
fl. 1.20

Duzina
fl. 12.50

Ușore ca pēna! Elegante! Fōrte moderne!

Abia de o greutate de 60 grame!

Intre tōte pālăriile până acum fabricate nu va fi nici una care să fi ajuns perfectiunea, ca ușurele, modernele, de totu eftinele și la tōte expozițiile premiate

CELE MAI NOUE!

Pălării de „burges”

(„Bürger” Hüte)

Aceste pālării sunt cele mai comode, din pāslă fină, pentru Domni și Dame, băeți și fete, în tōte mărimile dorite, de diferite 10 fețe, cele mai multe, gris (cenușii), cafenii, albastre, verzi etc., lucrate superb la modă, și practice pentru ori ce clasă: pentru bogat și sēracu, pentru cavaleri și burghesi, potrivite pentru stradă, la promenadă, la vėnatu, la drumu, așa dēr, pālăria cea mai comodă, elegantă și eftină, care s'a produs până acum, pentru aceea și cele mai cerute și căutate în tōtă lumea.

— Trimeterea prin remburse. —

Din altă parte se anunță asemenea pālării, care însă nu sunt decât o imitațiā rea a pālărilor mele.

De cualitatea cea mai bună și eftine pālării se pot procura singurū numai prin firma:

Grösste Hut-Agentur „Hecht,”

WIEN, I. Bez. Christingasse 6.

(Pentru imitațiā și reproducii se avertisēză).

Bóle
SECRET

le vindecu pe basa celei mai nouē constatāri ale sciinței, chiar și casurile cele mai desperate fără ca cineva să fie împiedecatū dela lucrul sēu. Asemenea vindecu urmāriile rele ale pēcatelorū tinereței (onania) slăbiciune de nervi și impotența. Mare discrețiune. Ne rugāmū pentru descrierea completă a bólei.

Dr. Bella,

membru a mai multorū societăți științifice etc.
6. Place de la Nation, 6. — PARIS.

bucata
fl. 1,20

duzina
fl. 12

Elegante! Moderne! Bune! Eftine!

Nu există ceva mai bună, mai durabilū, mai eftinū, ca pālăriile mele fabricate după propria'mi metodă cu puterea aburului, și premiate dela multe espoziții. Cele mai escelente sunt

„Pălării” — „Burgese”

din pāslă fină și mole pentru domni și copii, în ori ce mărime, pentru ori ce clasă, pentru sēraci și bogatū, pentru cavaleri, pentru burghesi și lucrători, în diferite 16 colori, mai multe cenușii, cafenii, măslini și verzi, impestrițate, albastre și negre, nuanțe deschise și închise. — Din cauza fineței, eftinătăței și durabilităței acestorū pālării, se cerū de prin tōtă lumea.

Trimiterea prin provincii prin remburse.

Comandele prin scrisori să se facă la

Hrn. J. Fekete, Hut-Manufactur,
Wien, Mariahilf, Engalgasse Nr. 105.

Tipografia Alexi Brașov.